

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број VII бесплатан примерак
Јул 2014. Косовска Митровица

Садржај:

ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО

- Одржавање земљишта ораха

СТОЧАРСТВО

- Паша и испаша

ЗАШТИТА БИЉА

- Агрофитотехничке и механичке методе у заштити воћа од болести

ОДРЖАВАЊЕ ЗЕМЉИШТА ОРАХА

Орах може остати на једном месту 50, 100, па и више година, у зависности од природних услова и његовог одржавања. За успешно гајење, као и високе приносе, поред осталих мера важно је и правилно одржавање земљишта. Избор начина одржавања зависи и од нагиба терена, типа земљишта, годишњих падавина, постојеће механизације на газдинству, економске ситуације, радне снаге идр.

Земљиште се може одржавати на више начина (у виду јаловог угара, ледине, мулча, третирањем хербицидима, гајењем подкултура, биљкама за зеленишно ђубрење, или неком од комбинација). Комбиновање се може вршити на пример редовном обрадом земљишта између редова и третирање хербицидима око биљака у реду. Могу се комбиновати и ледина и мулч.

Младе засаде, ако нагиб дозвољава, треба обрађивати, макар редовно па и само око стабла.

Ако је нагиб одговарајућ, земљиште између редова се може обрађивати. На тај начин земљиште избегава развој корова и покорице. Такође, земљиште треба одржавати и у реду између воћака копањем, обрадом или применом адекватних хербицида. Код примене хербицида придржавати се услова засада и наведеног упутства.

Уколико се врши заливање, након њега је потребно разбијати покорицу.

Ручно се увек могу поправљати површине око стабла, које су у виду чиније.

Ако је у засаду ораха гајена кајсија као међукултура, након њеног крчења, потребно је земљиште унакрсно тањирати и култивирати.

У јесен, након растурања ђубрива, треба обавити основну обраду земљишта, водећи рачуна да површина остане што равнија. Да би та површина била равнија, наредне године треба орати у супротном смеру. По могућству пољопривредника обрада се може вршити и чизел плуговима.

На нагнутим теренима, земљиште се може одржавати у виду ледине, при чему се трава коси више пута, 7 до 8 пута годишње, па оставља испод стабала. Спроводи се комбинација ледине и мулча.

Одржавање земљишта у виду ледине, собзиром да трава извлачи велике количиве воде и хранљивих материја, да неби дошло до стагнирања и споријег раста ораха, треба додатно наводњавати и ђубрити.

У засаду ораха, собзиром да је гајење у ређем склопу, земљиште се може одржавати и уз гајење поткултура, на пример пасуља, грашка, боба, лубеница, јагода, малина, тикви, диња, краставца идр. Важно је да гајење узродица не омета раст гајења ораха, као и ни спровођење агротехничких мера у засаду.

Избору и начину спровођења одржавања земљишта ораха треба посветити велику пажњу јер је то веома важна агротехничка мера, од које зависи производња, принос и квалитет плодова. Треба је ускладити у односу на услове и старост засада, климатске факторе, падавине, наводњавање, ђубрење идр.

ПАША И ИСПАША

Пашњаци представљају травну површину на којој се врши напасање стоке. Користе се у време активне вегетације тј. од априла до новембра и представљају најпотпуније храниво за стоку

Хранљива вредност паше зависи од врста биљака и фазе вегетације. Паша обезбеђује довољне количине протеина, све до активног пораста биљака. Међутим, када су биљке зреле или суве не обезбеђује довољне количине протеина за високо продуктивне и младе животиње. При исхрани животиња на паши неопходно је додавање макроелемената, а нарочито натријума, хлора и фосфата.

Карактеристике паше:

- Економична производња у говедарству и овчарству заснива се на максималном коришћењу кабасте хране, која је значајно јефтинија од концентрата,
- Исхрана животиња на паши, омогућава најјефтинију производњу млека и меса.

Постоје два основна типа паше:

1. са природних и
2. сејаних ливада (пашњака).

На сејаним и култивисаним пашњацима производе се велике количине кабастих хранива високог квалитета. За разлику од ових, на природним пашњацима остварују се знатно нижи приноси и добијене биљке су редовно ниског квалитета.

Максимална производња млека при држању крава на сејаним ливадама је до 22кг.

Максимални прираст јунади у пашном тову креће се око 1000г/дан.

Просечан принос сена на пашњацима је око 700кг/ха, а на ливадама до 2200кг.

Овако мали приноси су последица дугогодишњег непланског коришћења и константног деградиранија травњака.

За једно грло крупне стоке које у просеку конзумира око 10 кг травне масе на 100кг телесне масе, потребно је од 0,5ха интензивно гајених травњака па до преко 5ха природне травне површине.

Коришћење паше има бројне предности у исхрани преживара. Од свих ових најважније су:

- Смањују се трошкови исхране животиња. На паши доброг квалитета са једног хектара се може произвести 220 до 450кг јунећег меса. Количина зрна житарица и протеинских додатака може се веома смањити при великој употреби паше.
- Смањена је опасност од појаве заразних болести. При одгајивању животиња у објектима само једна оболела животињаноси потенцијалну опасност за читаву групу или запат животиња. Међутим код животиња на паши проблеми везани за болести су обично минимални.
- Животиње држане на паши захтевају мања финансијска средства за објекте и опрему, од животиња држаних у објектима. Међутим, за ефикасно искоришћење пашњака ови

морају бити ограђени, имати појилиште, једноставну настрешницу за заштиту животиња од невремена и високе приносе биљака високог квалитета.

- Коришћењем паше обезбеђено је кретање животиња у току читавог дана на свежем ваздуху. Ово је од посебног значаја за приплодне животиње.
- Коришћењем паше обезбеђује се прилично уједначено снабдевање животиња са храном у току читавог пашног периода. Да би се ово остварило потребно је избегавати прекомерну испашу и уклањање коровских биљака.

При коришћењу паше и пашњака наилази се на следеће недостатке:

- У неким подручјима потребне су велике површине да би се обезбедиле потребе сваке животиње. На оваквим пашњацима отежана је контрола животиња. Обилазак ових животиња захтева више времена и напора.

Начин коришћења травњака битно утиче на принос, састав и квалитет травне масе. Коришћење једне травне површине испашом може се организовати на:

- слободан и
- на плански начин.

Код слободног начина животиње без ограничења користе травну масу на целој расположивој површини пашњака. Као резултат оваквог начина коришћења пашњака током више година, на њему је све мање корисних биљних врста, а све више корова, а опада и принос биљне масе. Због тога се слободна испаша примењује само на природним пашњацима, док би на сејаним довела до великих губитака услед гажења биљне масе и загађења екскрементима.

Прегонски начин исхране захтева поделу целокупне површине пашњака на неколико мањих делова – прегона, на којима се животиње напасају прелазећи са попашеног на нови прегон, по истом редоследу у неколико циклуса (турнуса) током вегетације. До следећег коришћења, на попашеним прегонима обавља се регенерација травне масе. Површина сваког прегона мора бити усклађена са бројем и потребама грла која ће се ту напасати, као и са приносом травне масе.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

АГРОФИТОТЕХНИЧКЕ И МЕХАНИЧКЕ МЕТОДЕ У ЗАШТИТИ ВОЋА ОД БОЛЕСТИ

Избор парцеле

Избор парцеле је важна агротехничка мера којом се стварају повољни услови за гајење неке воћарске културе. Избор места зависи од културе која ће се гајити јер су захтеви различити. Треба водити рачуна о избору парцеле јер се грешке које се евентуално направе не могу исправити. Правилан избор земљишта је основа за правилан раст и развој гајене културе, а самим тим добијамо све предуслове за повећану отпорност биљака на штетне организме.

Правац редова и размак садње

Правац редова и размак садње има велики утицај на развој болести. Правац пружања редова треба да буде север-југ јер су воћке тада највише изложене сунцу. Уколико се сади на нагибима правац пружања редова треба да буде супротан од правца нагиба. Размак садње зависи од воћне врсте, сорте, система гајења, намене плодова, особина земљишта итд. При одређивању размака садње треба узети у обзир и кретање механизације и радника, осветљеност и проветреност.

Ове мере имају велики значај када је у питању развој болести.

Коришћење отпорних сорти

Коришћење отпорних сорти је изузетно важно у заштити биља. Гајење сорти отпорних на паразите и штеточине је најјефтинији метод сузбијања, без штетних последица по животну средину. Коришћењем отпорних сорти избегавају се ризици за воћарску производњу. Коришћење ове мере не значи производњу без заштите или одржавања, јер се не може произвести сорта која је отпорна на све болести. При хибридизацији дешава се да сорта отпорна на неку болест буде веома осетљива на неку другу. Такође је неопходно да се при подизању засада прикупе информације о одређеном локалитету, односно о болестима и штеточинама које су присутне. Подизање засада се планира на основу прикупљених података и према отпорности сорте.

Коришћење здравог садног материјала

Употреба здравог садног материјала је неопходни чинилац воћарске производње. Постоји велики број болести које се преносе садним материјалом. Штетни организми се преносе унутар или на садном материјалу. Најчешћи извор заразе су родитељске биљке које се користе за репродукцију (пупољци, калем гранчице итд.), а ширење је најчешће условљено физичким контактом садног материјала.

Воћарима се посебно препоручује да буду обазриви при набавци садног материјала. Нарочито код вишегодишњих култура код којих лошим избором расадника или куповином од нерегистрованих произвођача може доћи до значајних штета. При куповини без рачуна и било каквих гаранција штете се не могу надокнадити. Зато бирајте реномиране и познате расаднике који су дуго година присутни на тржишту.

Одржавање земљишта у воћњаку

Обрада земљишта је веома важна са аспекта заштите воћњака од штетних организама. Обрада земљишта има за циљ успостављање повољног водног, ваздушног и топлотног режима за развој воћака. У земљишту такође презимљава велики број штетних организама, па је његова обрада веома важна у воћарству. Такође је важна површинска обрада којом се штеточине излажу временским приликама и предаторима.

Избалансирана исхрана

Има велики утицај на здравствено стање биљака. Азотна ђубрива, по правилу, појачавају бујност гајених биљака, доприносе повећању приноса и утичу на продужење вегетације. Познато је да унета у већим количинама азотна ђубрива, појачавају развиће болести и повећавају штете које оне наносе. У начелу, фосфорна и калијумова ђубрива повећавају отпорност биљака према болестима.

Не треба претеривати са ђубривом, јер неправилним ђубрењем се квари структура земљишта, а посебно долази до погоршања киселости, што неповољно делује на саму воћку и ствара услове за развој болести. Само правилна исхрана погодује воћу и повећава њену отпорност на болести.

Наводњавање

Наводњавање такође има утицаја на штетне организме. Наводњавање погодује размножавању неких врста лисних ваши. Директним орошавањем

листова стварају се повољни услови за развој многих патогена воћака, због чега се последњих година прибегава заливању по систему кап-по-кап.

Сасецање и уништавање оболелих биљака и њихових делова

Удаљавање појединих биљних делова или читавих заражених биљака је веома значајна агротехничка мера. Спроводи се у свим воћним засадима па тако има велики утицај на ширење болести. Сечењем оболелих ткива у рак-ранама, уклањање разних израштаја-тумора, заражених грана, грачнчица, плодова, па и лишћа у току вегетације, спречава се даље ширење болести. Такође, ширење заразе се спречава ако се униште оболеле биљке. На пример, уклањањем биљака заражених вирусом зауставља се ширење вирозе, нарочито ако тај вирус преносе инсекти.

Уништавање извора заразе

Уништавање заражених биљака (запуштених засада), делова биљака и биљних остатака је обавезна мера спречавања ширења болести. Штетни организми презимљавају у земљишту, у биљним остацима, под кором итд. Могу презимљавати и на плодовима који су се задржали на стаблу, осушеним гранама, опалим плодовима, на деловима корена који је остао после уклањања осушеног стабла. Сви ови остаци представљају извор заразе и на њима презимљавају болести и штеточине. Зато сакупљање овог инфективног материјала представља важну меру заштите воћњака од болести и штеточина. На пример, сакупљањем и спаљивањем или заоравањем лишћа шљиве, јабуке и крушке умањује се могућност појаве примарних пролећних зараза од наранџасте пегавости лишћа шљиве и чађаве пегавости лишћа и краставости плодова јабуке и крушке. Исти ефекат се постиже скупљањем и уништавањем буђавих и мумифицираних плодова јабучастог и коштичавог воћа зараженог гљивицом *Monilinia*, јер ти плодови представљају жаришта за нове заразе у следећој години.

Уништавање спороносних органа паразита.

Гљиве узрочници трулежи дрвета стварају на површини стабла и грана, обореном дрвећу и пањевима, своја спороносна тела у облику печурки. Сасецањем и закопавањем ових печурки спречава се настајање и ослобађање спора, које омогућавају нове заразе.

Уништавање прелазних домаћина

То је начин борбе против изазивача рђа. Тако уништавањем клеке утиче се неповољно на ширење болести рђа крушке.

Саветодавац заштите биља **Синиша Недељковић**

